

УДК 94:614.842.82 (477) “1925-1940”

А. Г. Томіленко

СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПРЕВЕНТИВНИХ ПРОТИПОЖЕЖНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 20-ИХ – 30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена історії створення та функціонування державної системи профілактики пожеж в Україні у міжвоєнний період. Метою наукової публікації є проведення аналізу організаційних питань та практичних заходів із формування Державного пожежного нагляду в УРСР у міжвоєнний період. Безпосередніми завданнями є: висвітлення передумов організації превентивних протипожежних заходів, аналіз основних напрямків діяльності та проблем в роботі органів пожежної профілактики, об'єктивне відображення ролі органів профілактичної роботи в розвитку протипожежного захисту населених пунктів та народногосподарського комплексу. На основі застосування загальнонаукових методів була досягнута мета та реалізовані заплановані завдання.

Ключові слова: *Державний пожежний нагляд, пожежно-технічний огляд, інспектор пожежного нагляду, пожежник, пожежна команда.*

Превентивні протипожежні заходи є одними із найбільш дієвих засобів зменшення пожежних випадків та людських трагедій пов'язаних із ними. Упродовж 2017 року в Україні в середньому щодня виникало 228 пожеж, унаслідок яких гинули 5 і отримували травми 4 людини, вогнем знищувалося або пошкоджувалося 68 будівель та 12 одиниць техніки [1]. Основними причинами виникнення пожеж були: порушення правил пожежної безпеки при влаштуванні та експлуатації електроустановок, необережне поводження з вогнем, порушення правил пожежної безпеки при влаштуванні та експлуатації печей тощо. В основі виникнення цих пожеж лежить людський фактор. Саме тому історичний екскурс до витоків формування органів профілактичної роботи у сфері протипожежного захисту є актуальним і значимим.

У статті аналізуються проблеми створення та функціонування державної системи профілактики пожеж в Україні у 20 – 30 рр. ХХ ст. Метою наукової публікації є проведення аналізу організаційних питань та практичних заходів з формування Державного пожежного нагляду в УРСР у міжвоєнний період. Безпосередніми завданнями є: висвітлення передумов організації превентивних протипожежних заходів, аналіз основних напрямків діяльності та проблем у роботі органів пожежної профілактики, об'єктивне відображення ролі органів профілактичної роботи в розвитку протипожежного захисту населених пунктів та народногосподарського комплексу.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше розпочато комплексне дослідження створення та розвитку державної системи превентивних протипожежних заходів в Україні у міжвоєнний період;

здійснено системний аналіз діяльності Державного пожежного нагляду наприкінці 20-их – 30-ті рр. ХХ ст.; досліджена роль органів пожежної профілактики в системі протипожежного захисту населених пунктів, установ та підприємств.

Теоретико-методологічна основа статті ґрунтується на загальнонаукових методах пізнання із застосуванням науково-критичного аналізу джерел. Предмет дослідження зумовлює застосування методів аналізу й синтезу, методів емпіричних досліджень, а також спеціальних методів – функціонального (відстеження проблематики дослідження в єдності з реаліями тогочасного суспільства) та наукової індукції.

Під час підготовки наукової розвідки аналізувалися роботи, які певною мірою розглядали об'єкт дослідження в 60-80-их рр. ХХ ст. – Голубева С., Обухова Ф., Шувалова М. [2]. Важливий матеріал для аналізу надають праці українських дослідників обласних гарнізонів пожежної охорони: Смірнова Г. [3], Кучера Г., Усатенка Л. [4], мемуари Сумцова О. [5].

На середину 20-х рр. ХХ ст. вагомої актуальності набирають питання профілактики пожежних випадків, створення безпечних умов виробництва, безпечне функціонування закладів освіти та культури тощо. На жаль, особливу увагу більшовицького уряду України ці питання привернули лише після значних втрат в результаті катастрофічних пожеж. Так, 15 березня 1925 р. о другій годині 15 хвилин виникла пожежа в Одеському театрі опери і балету [6]. Чергові на каланчах трьох пожежних команд одночасно помітили клуби диму, що піднімалися над театром. На момент прибуття пожежних підрозділів вогняні язики виривалися з вікон верхніх поверхів сцени із двох боків будівлі. Через 15 хвилин обрушилася металева конструкція даху з колосниками. Вогонь перекинувся на глядацьку залу. Всі літерні ложі як правої, так і лівої сторони зали, від бенуару до третього ярусу, палали. Вогонь перекинувся на перші шість рядів крісел в партері, арку над просценіумом та під підлогу оркестрової ями.

О 7 годині 16 березня поширення пожежі на всіх напрямках було зупинено, а о 10 годині пожежу було ліквідовано. В результаті пожежі повністю вигоріла сцена, склад декорацій, знищено дах над службовими приміщеннями, обгоріли драпіровка лож, оббивка крісел восьми рядів партеру, чотири верхніх яруси тощо. Причиною пожежі слугувало застосування піротехнічних засобів під час спектаклю [6].

Важливою базою для формування як відповідного протипожежного законодавства, так і превентивних протипожежних заходів стала пожежна статистика. На основі постанови РПО СРСР від 5 серпня 1924 р. «Про порядок проведення в життя постанови РПО СРСР «Про статистичний облік пожеж»», 21 вересня 1925 р. була прийнята постанова Української економічної наради «Про статистичний облік пожеж на території УСРР» [7, 333]. Цією постановою міські пожежні команди, а там де їх не існувало міська міліція та сільські ради, були зобов'язані з 1 жовтня 1925 р. подавати окружним конторам та районним агентствам Всеукраїнського управління державного страхування (ВУДС)

відомості про всі пожежі в підлеглих їм районах. Паралельно із цим, усі державні установи та підприємства мали надавати відомості про пожежі, що виникали на їхніх об'єктах до місцевих органів ВУДС. На основі цих відомостей правління ВУДС мало подавати щомісячні та щорічні узагальнені дані про пожежі до Центрального статистичного управління УСРР. Чинність цієї постанови не поширювалася на об'єкти Народного комісаріату шляхів СРСР, Народного комісаріату військових і морських справ СРСР, ВРНГ СРСР по управлінню військовою промисловістю, НКЗС УСРР, які самостійно вели пожежну статистику і мали надавати щомісячні та щорічні узагальнені дані, за згодою ЦСУ СРСР, до Всеукраїнського управління державного страхування [7, 333–334].

У другій половині 20-их рр. ХХ ст. зміцнюється фінансове забезпечення пожежних підрозділів, розгортається капітальне будівництво пожежних депо. Зокрема у квітні 1926 р. розпочалося будівництво приміщень нової пожежної частини Києва на Раківці, а в липні 1926 р. засідання комісії комунальної секції міськради схвалило організацію пожежного обозу у Пущі-Водиці [4, 60].

Загальний курс на індустріалізацію сприяв збільшенню чисельності професійних та об'єктових пожежних підрозділів, покращенню їх оснащення, створенню додаткових пожежних постів, а також вплинув на збільшення виробництва пожежної техніки та обладнання. У 1928 р. було розпочато будівництво двохповерхової будівлі пожежного депо у м. Луганську на 5 ходів, 13 коней і 20 осіб пожежної команди [3, 107]. У цей же період на окраїнах Києва було споруджено 10 нових та переобладнано 15 старих водозабірних колонок, відремонтовано 30 водозабірних криниць протипожежного призначення [4, 60].

Важливим напрямком роботи пожежної охорони стало здійснення превентивних заходів щодо попередження пожеж. На початку 20-х рр. профілактична робота проводилася професійними пожежними підрозділами у вигляді окремих цільових заходів. Постійного органу нагляду в республіці не було. Перше Положення про органи Державного пожежного нагляду (ДПН) було затверджене постановою ЦВК і РНК СРСР 18 липня 1927 р. [8]. Постанова передавала пожежній охороні комунгоспів державні права нагляду за протипожежним станом усіх об'єктів і діяльністю пожежних підрозділів, незалежно від їх відомчої належності. Ця постанова мала вагомий вплив на подальший розвиток пожежної охорони. Значно зріс авторитет пожежних команд комунгоспів, оскільки тепер вони стали державним органом із профілактики пожеж.

Державний пожежний нагляд мав здійснювати наступні функції: розробку, видання правил, інструкцій, технічних норм з протипожежної охорони та здійснювати контроль за їх виконанням; проведення пожежно-технічних оглядів будівель, споруд та жилих приміщень із врученням керівникам підприємств та установ обов'язкових до виконання приписів; контроль проектних організацій із виконання вимог протипожежної охорони при проектуванні промислових і цивільних споруд та населених пунктів; притягнення винних осіб до адміністративної та кримінальної відповідальності

за порушення протипожежних норм; призупинення частково або повністю роботи підприємств при виявленні порушень правил пожежної безпеки, які створюють безпосередню загрозу виникнення пожежі.

19 липня 1927 р. вийшла директива НКВС УСРР № 615/501, яка зобов'язувала пожежну охорону на місцях взяти під контроль Держпожнагляду всі підприємства та установи в республіці [3, 109]. Впродовж наступного місяця ця робота була повністю виконана. Поява державних функцій контролю у галузі профілактики пожеж надала можливість керівництву пожежної охорони ставити питання про збільшення штатів пожежних команд та зміцнення їх матеріально-технічного оснащення. Так, наприклад, 22 серпня 1927 р. на пленумі комунальної секції Луганської міської ради була розглянута доповідь «Про стан міської пожежної команди». Доповідач політрук пожежної команди А. Ф. Щербаков висунув вимоги побудувати нову будівлю пожежного депо, збільшити штат команди, відповідно до існуючих нормативів та закупити нове пожежно-технічне спорядження. На пленумі була створена відповідна комісія для вирішення питань протипожежного забезпечення [3, 109].

Подібні процеси зі зміцнення матеріально-технічного забезпечення пожежних підрозділів спостерігалися і інших регіонах України. Зокрема, на 1928 р. у м. Києві вже діяло 9 пожежних частин у розпорядженні яких знаходилося 13 пожежних автомобілів. Були посилені протипожежні заходи на промислових підприємствах та в житловому секторі, завершене будівництво будівлі Жовтневого пожежного депо. На озброєння пожежних команд стала надходити техніка спеціальних служб (водозахисної, газодимозахисної, зв'язку, пінного гасіння).

Діяльність органів ДПН надала можливість зменшити динаміку приросту пожеж та їх спустошливості, які набирали обертів у містах у зв'язку з масовим будівництвом та введенням у дію нових підприємств. Так, наприклад, у 1928 р. керівники ДПН Луганська старший інспектор Михайлов та окружний інспектор Левченко почали брати участь у роботі комісії з вогнестійкого будівництва. Спільно з окрвиконкомом ними було організовано окружні протипожежні огляди. Зокрема позитивні результати дав проведений у серпні 1928 р. місячник зміцнення сільської пожежної охорони [3, 109].

У зв'язку зі створенням в УСРР органів ДПН у міських пожежних командах була введена штатна посада інспектора. Але оскільки один інспектор був не в змозі охопити весь район виїзду пожежної частини то функції протипожежної профілактичної роботи поширювалися на весь керівний склад пожежної команди. Зокрема, в інструкції НКВС «Про порядок організації і проведення профілактичної роботи в республіці» зазначалося, що профілактичною протипожежною роботою повинні були займатися, окрім інспектора, начальник частини та його помічник і начальники караулів [3, 110]. Інструкція детально розглядала завдання профілактичної роботи, порядок виконання пожежно-технічного огляду, порядок обліку і звітності з профілактичної та агітаційної роботи. До інструкції додавалися форми звітності і акти проведеного протипожежного огляду.

На початку 30-х рр. ХХ ст. відбуваються позитивні зрушення в механізації праці пожежних, удосконалюються засоби гасіння пожеж. У зв'язку з технічним переозброєнням пожежної охорони необхідно було перебудувати тактику пожежогасіння підрозділів, вдосконалити організаційну структуру пожежних частин та відділів, покращити профілактичну масово-роз'яснювальну роботу серед населення, перебудувати підготовку кадрів пожежних працівників. Вирішення цих завдань надавало можливість підвищити професіоналізм пожежників.

Постановою ЦВК РНК СРСР від 14 липня 1932 р. за № 53 начальники гарнізонів пожежної охорони та місцевих виконкомів мали право накладати стягнення на керівників та працівників установ і підприємств за порушення правил протипожежної охорони будівель та помешкань. Зокрема, накладатися могли наступні стягнення: догана, суворі догани, штраф до 200 крб., переміщення на нижчу посаду на термін до одного року, звільнення, арешт терміном на 20 діб [3, 110]. Як правило, місцеві виконкоми і керівники пожежної охорони обмежувалися накладенням на порушників грошових штрафів та доган.

Працівники Держпожнагляду практикували проведення оглядів і конкурсів на кращий протипожежний стан підприємств і кращу добровільну пожежну дружину. Це давало можливість акцентувати увагу керівників установ на проблеми протипожежного захисту об'єктів. Подібні конкурси стали проводитися і на регіональному рівні. Зокрема Держпожнагляд Луганська брав активну участь на Вседонецькому конкурсі на кращу добровільну пожежну дружину [3, 111].

У зв'язку із віднесенням Наркомпраці професії пожежника до вищої категорії за ступенем небезпечності та шкідливості, рятувальникам було надано ряд пільг, що сприяло підвищенню матеріального рівня бійців вогняного фронту. Підвищилася й заробітна плата вогнеборців. 9 вересня 1932 р. було встановлено нову нагороду для пожежників «Трудовий пожежний знак». Нагороджені цим знаком отримували одноразову грошову виплату та мали право безкоштовного проїзду у міському транспорті.

Маючи нові зразки пожежно-технічного обладнання київські пожежники успішно ліквідовують пожежі в цирку 29 квітня 1936 р., 6 травня 1936 р. в Інституті червоної професури, 21 липня 1936 р. – велику пожежу в районі Нікольської слободи, 14 липня 1937 р. – в Гостинному ряду [4, 64].

З утворенням загальносоюзного Народного Комісаріату внутрішніх справ, постановою ЦВК та РНК СРСР від 10 липня 1934 р. Центральний пожежний відділ був реорганізований в Головне управління пожежної охорони НКВС СРСР [3, 112]. Відповідно до постанови в областях утворювалися відділи пожежної охорони на які безпосередньо покладалося керівництво протипожежним захистом населених пунктів.

Постановою ВЦВК та РНК СРСР № 52/654 від 7 квітня 1936 р. «Про Державний пожежний нагляд» було остаточно завершено створення єдиного органу державного пожежного нагляду [9]. Також визначалися функції та

права органів Державного пожежного нагляду з урахуванням профілактичної роботи пожежних підрозділів, які систематично здійснювалися з 1927 р. Закріплювалися базові положення «Про органи Державного пожежного нагляду», затверджені ще постановою ЦВК і РНК СРСР 18 липня 1927 р.

Новий нормативний документ чітко визначив обов'язки Головного управління пожежної охорони НКВС СРСР та його органів на місцях. Держпожнагляд одержав право проводити безперешкодний огляд всіх будинків та споруд, складів та житлових приміщень. Він же складав акти оглядів, а осіб, винних у порушенні обов'язкових постанов, норм, інструкцій з пожежної безпеки, притягав до адміністративної, а в особливо тяжких випадках і до кримінальної відповідальності. Начальники відділів пожежної охорони областей набули права заборонити частково чи повністю роботу підприємств, установ, організацій, якщо була безпосередня загроза виникненню на них пожеж, через незадовільний протипожежний стан [9].

Із приходом до пожежної охорони спеціалістів із середньою та вищою освітою підвищилася якість пожежно-технічних обстежень об'єктів. Завдячуючи цьому представник ДПН, при розгляді проектів у проектних організаціях та пожежної небезпеки технологічних процесів на підприємствах, був на одному технічному рівні як з проектувальниками, так і технічним персоналом промислових об'єктів. А щодо питань протипожежних норм будівництва та організації протипожежного захисту міг надати суттєву допомогу керівництву підприємств.

Це значно підвищило авторитет і повагу до професії пожежного працівника. У 1938 р., у другому номері, журнал «Пожарная техника» розмістив фото вогнеборців Києва, визнаних кращими стахановцями пожежної справи СРСР – А. Дворецького, П. Крупчинського та Ф. Сивачука [4, 64]. У цей період зросли вимоги до контрольних перевірок пожежної безпеки об'єктів, посилилися вимоги до керівників за пожежну безпеку ввірених їм підприємств і установ. Держпожнагляд України збільшив видавництво пожежно-технічної літератури, збірників правил та норм із пожежної безпеки, іншої літератури на протипожежну тематику та плакатів.

Тридцять років характерні бурхливим розвитком оборонної роботи в країні. Серед пожежних частин поширюється змагальний рух на кращу пожежну команду. Програми змагань тих років стали праобразом сучасних видів пожежно-прикладного спорту (ППС). У 1936 р. у Києві відбулися перші Всесоюзні змагання з ППС, на яких українські пожежники показали високі професійні якості [2, 23].

Незважаючи на всі складнощі цього часу, в період тридцятих років остаточно сформувалися органи пожежної охорони. Були створені центральні пункти пожежного зв'язку, відпрацьовувалися прийоми взаємодії міських служб, міліції, військових комендантів та пожежної охорони. Стали формуватися нові пожежні частини, особливо на великих підприємствах індустріалізації. Зокрема впродовж 1938 – 1940 рр. лише у Харківській області були спроектовані та побудовані пожежні депо у Великому Бурлуці, Дворічній, пожежні вежі в Балаклії, Вовчанську [5, 56]. Фінансування

подібного масштабного будівництва проводилося із двох джерел: на підприємствах – за рахунок заводів, у районах області – за рахунок 15 % відрахувань Держстраху.

Бурхливий індустріальний розвиток країни викликав необхідність наукової розробки протипожежних норм. У 1939 р. Комітетом у справах будівництва при РНК СРСР було затверджено «Загальносоюзні протипожежні норми будівельного проектування промислових підприємств» (ОСТ 90015-39), які регламентували вимоги пожежної безпеки в будівництві [10]. Цим документом уперше було проведено розмежування виробництва за ступенем пожежної небезпеки, визначено категорійність будинків і споруд за їх вогнестійкістю. Розробка норм і правил пожежної безпеки, контроль за їх виконанням у проектах, розгляд і погодження проектів у частині вимог протипожежної безпеки стали одними із основних завдань діяльності ДПН.

Побудовані на початку 30-х років підприємства та установи залишалися уразливими у питаннях протипожежного захисту. В технології широко застосовувалися пожежонебезпечні речовини та матеріали, велися вогненебезпечні роботи у промисловому виробництві та на будівництві. Навіть технологічне обладнання часто-густо не відповідало вимогам пожежовибухової безпеки. При цьому темпи будівництва постійно нарощувалися, країна різко збільшувала об'єми випуску військової техніки. Навантаження на працівників пожежної охорони зростало. Зокрема пожежні-профілактики вдень перевіряли підприємства та будівництва, а по вечорам працювали у відділах з документацією [5, 58].

Для того щоб збільшити ефективність профілактичних заходів відділення профілактики практикували закріплення об'єктів народного господарства за співробітниками з урахуванням їх кваліфікації. У функції відділень профілактики ВПО входила повна перевірка роботи відомчих пожежних команд – профілактичного напрямку, служби, бойової підготовки, політико-виховної роботи, роботи з інженерно-технічним складом, бойовими розрахунками добровільних пожежних дружин тощо [5, 59]. При кожному обстеженні об'єктів проводилися заняття та пожежно-технічні навчання з бойовими розрахунками ДПД. Результати перевірок відомчих пожежних команд обговорювалися на службових нарадах. В окремих випадках проводили опитування щодо претензій особового складу до керівництва.

Ветеран пожежної охорони О. С. Сумцов у своїх мемуарах зазначав, що при перевірці підприємств у Харківській області його «приємно вразило шанобливе ставлення заводчан до працівників пожежної охорони» [5, 59]. Вже у відділах кадрів профілактики зустрічалися з усіма хто отримував посади на підприємствах і знайомили їх із заходами пожежної безпеки, потім продовжували інструктажі на робочих місцях. До того ж голови комітетів профспілок «охоче йшли на діловий контакт з пожежною охороною». Результати оглядів, приписів і актів доповідалися директору підприємства, обговорювалися спірні питання та визначалися терміни виконання протипожежних заходів.

На кінець 30-х рр. ХХ ст. значно покращилося матеріальне становище працівників пожежної охорони. Керівництво пожежних підрозділів заохочувало працівників до подальшого навчання, заняття спортом. При УНКВС областей діяли різні гуртки, спортивні секції. Наприклад, працівники ВПО УНКВС Харківської області вивчали автосправу [5, 61]. За рахунок службового часу раз на тиждень проводилися заняття по автосправі при гаражі місцевого УНКВС.

У 1940 р. наказом Наркома внутрішніх справ СРСР був прийнятий Статут пожежної охорони НКВС СРСР (БУПО-40) [11]. Управління пожежної охорони НКВС УРСР видало збірник «Основних керівних матеріалів із профілактики для міських і воєнізованих пожежних команд НКВС», який деталізував особливості застосування профілактичного протипожежного законодавства на допомогу працівникам Держпожнагляду. Цей збірник фактично завершив правове оформлення превентивних протипожежних заходів у 30-ті рр. ХХ ст. [3, 114].

Таким чином, необхідність прискорення індустріалізації та ріст кількості і спустошливості пожеж привернули увагу уряду до проблем профілактики пожежних випадків. Отримання підрозділами пожежної охорони функцій державного контролю за протипожежним станом підприємств, установ, організацій та житлового фонду незалежно від відомчого підпорядкування, як підвищило авторитет пожежників у питаннях організації превентивних заходів пожежної безпеки, так і збільшило вимоги до інспекторського складу органів ДПН щодо знання будівельних норм та технологічних процесів виробництва. Діяльність органів ДПН надала можливість зменшити динаміку приросту пожеж та їх спустошливості, підвищити вимоги до керівників за пожежну безпеку ввірених їм підприємств і установ, розгорнути масово-роз'яснювальну роботу з питань протипожежного захисту серед населення та вчасно усувати прогалини в протипожежному законодавстві.

Список використаних джерел

1. Analysis of fires that happened in Ukraine during 12 months in 2017. – [Electronic resource]: http://www.undicz.mns.gov.ua/files/2017/1/20/AD_12_2017.pdf.
2. Голубев С. Г. и др. Пожарное дело в СССР [Текст] / С. Г. Голубев ; под общ. ред. Н. А. Тарасова-Агалакова. – М.: Стройиздат, 1968. – 306 с.; Обухов Ф. В. Советская пожарная охрана [Текст] / Ф. В. Обухов. – М.: Россельхозиздат, 1979. – 62 с., ил.; Shuvalov M. G. Osnovy pozharnogo dela [Tekst] / M.G. Shuvalov. – М.: Strojizdat, 1979. – 352 s., il.
3. Смирнов Г. В. Историческая хроника пожарной охраны Луганска [Текст] / Г. В. Смирнов. – Луганск: Лугань, 1996. – 416 с.: ил.;
4. Кучер Г., Усатенко Л. Покорители огня: из истории пожарной охраны Киевщины [Текст] / Г. Кучер, Л. Усатенко. – К.: Ред.-издат. отд. МВД УССР, 1969. – 132 с. ил.;
5. Сумцов О. С. У боротьбі з вогнем: Записки харківського пожежного [Текст] / О. С. Сумцов. – Х.: Прапор, 1998. – 208 с.

6. Одесский национальный академический театр оперы и балета. История Оперного театра. 1917–1941 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://archodessa.com/all/new-opera-theatre-history-soviet-prewar>.
7. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України за 1925 рік. – Харків: Друкарня ПУ УВО ім. М. Фрунзе, 1925. – 509 с.
8. Федеральный государственный пожарный надзор [Электронный ресурс]. – Режим доступа: moscow.mchs.ru/upload/site3/doc_msk/88letGPN.pdf.
9. Положение о Государственном пожарном надзоре и о городской пожарной охране [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lawru.info/dok/1936/04/07/n1195739.htm>.
10. Общесоюзные противопожарные нормы строительного проектирования промышленных предприятий [Электронный ресурс]. – Режим доступа: firecategory.ru/normy/soderzhanie/dataFolder/doc1.pdf.
11. Боевой устав пожарной охраны (БУПО-1940) [Текст]. – Москва : Глав. Упр. Пожарной охраны НКВД СССР, 1940. – 52 с., 1 л. ил.

References

1. Analysis of fires that happened in Ukraine during 12 months in 2016. – [Electronic resource]: http://www.undicz.mns.gov.ua/files/2016/1/20/AD_12_2016.pdf.
2. Golubev S. G. i dr. Pozharnoe delo v SSSR [Tekst] / S. G. Golubev pod obshh. Red. N. A. Tarasova-Agalakova. – M.: Strojizdat, 1968. – 306 s.; Obuhov F. V. Sovetskaja pozharnaja ohrana [Tekst] / F. V. Obuhov. – M.: Rossel'hozizdat, 1979. – 62 s., il.; Mikeev A. K. Dobrovol'naja pozharnaja ohrana [Tekst] / A. K. Mikeev. – M.: Strojizdat, 1987. – 397, [1] s.: il.
3. Smirnov G. V. Istoricheskaja hronika pozharnoj ohrany Luganska [Tekst] / G. V. Smirnov. – Lugansk: «Lugan», 1996. – 416 s.: il.
4. Kucher G., Usatenko L. Pokoriteli ognja: iz istorii pozharnoj ohrany Kievshhiny [Tekst] / G. Kucher, L. Usatenko. – K.: Red. Izdat. Otd. MVD USSR, 1969. – 132 s. il.
5. Sumcov O. S. U borot'bi z vognem: Zapiski harkivs'kogo pozhezhnogo [Tekst] / O. S. Sumcov. – H.: Prapor, 1998. – 208 s.
6. Odesskij nacional'nyj akademicheskij teatr opery i baleta. Istorija Opernogo teatra. 1917–1941 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://archodessa.com/all/new-opera-theatre-history-soviet-prewar>.
7. Zbirnik uzakonen' ta rozporjadzhen' robitnicho-seljans'kogo urjadu Ukraïni za 1925 rik. – Harkiv: Drukarnja PU UVO im. M. Frunze, 1925. – 509 s.
8. Federal'nyj gosudarstvennyj pozharnyj nadzor [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: moscow.mchs.ru/upload/site3/doc_msk/88letGPN.pdf.
9. Polozhenie o Gosudarstvennom pozharnom nadzore i o gorodskoj pozharnoj ohrane [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://lawru.info/dok/1936/04/07/n1195739.htm>.

10. Obshhesojuznye protivopozharnye normy stroitel'nogo proektirovanija promyshlennyh predpriyatij [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: firecategory.ru/normy/soderzhanie/dataFolder/doc1.pdf.
11. Boevoj ustav pozharnoj ohrany (BUPO-1940) [Tekst]. – Moskva : Glav. Upr. Pozharnoj ohrany NKVD SSSR, 1940. – 52 s., 1 l. Il.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2018 р.

А. Г. Томиленко

Создание и развитие государственной системы превентивных противопожарных мер в Украине во второй половине 20-х – 30-е годы XX века

Статья посвящена истории создания и функционирования государственной системы профилактики пожаров в Украине в межвоенный период. Цель научной публикации – проведение анализа организационных вопросов и практических мероприятий по формированию Государственного пожарного надзора в УССР в межвоенный период. Непосредственными задачами являются: освещение предпосылок организации превентивных противопожарных мероприятий, анализ основных направлений деятельности и проблем в работе органов пожарной профилактики, объективное отражение роли органов профилактической работы в развитии противопожарной защиты населенных пунктов и народнохозяйственного комплекса. На основе применения общенаучных методов была достигнута цель и реализованы запланированные задачи.

Ключевые слова: Государственный пожарный надзор, пожарно-технический осмотр, инспектор пожарного надзора, пожарный, пожарная команда.

Z. H. Tomilenko

Creation and development of the state system of preventive inflammatory actions in Ukraine in the second half of the 20th – 30th years of the XX century

The article is devoted to the history of the creation and functioning of the state system of fire prevention in Ukraine in the interwar period. The purpose of the scientific publication is to conduct an analysis of organizational issues and practical measures taken to form the State Fire Inspectorate in the Ukrainian SSR during the interwar period. The immediate tasks are to highlight the preconditions of the organization of preventive fire protective measures, to analyze the main areas of activity and problems in the work of the fire prevention bodies, to objectively reflect the role of preventive work units in the development of fire protection of settlements and the national economic complex. The goal has been achieved and the planned tasks implemented by applying the scientific methods (analysis, synthesis, empirical methods).

Keywords: State Fire Inspection, Fire and Technical Inspection, fire inspector, firefighter, fire brigade.